

СТАНДАРТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ОСОБАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: СОЦІАЛЬНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

БАНДУРКА Олександр Маркович - доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, радник ректора Харківського національного університету внутрішніх справ України

ЛЕВЧЕНКО Катерина Борисівна - доктор юридичних наук, професор, президент Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда - Україна»

В статті представлений огляд історії розробки і прийняття стандартів, здійснений соціально-правовий аналіз стандартів надання соціальних послуг особам, постраждалим від торгівлі людьми, прогнозується перспектива застосування цих стандартів, а також основні проблеми, які виникають в практиці реалізації прийнятих нормативно-правових документів, пропонуються рекомендації по вдосконаленню державної політики в досліджуваній сфері.

Ключові слова: торгівля людьми, соціальний стандарт, мінімальний стандарт, оптимальний стандарт, соціальна послуга, статус особи, постраждалої від торгівлі людьми, національний механізм взаємодії.

Розробка, використання та застосування соціальних стандартів є важливим напрямом формування ефективної політики, оскільки саме шляхом прийняття соціальних стандартів та нормативів визначаються кількісні і якісні показники державних гарантій у сфері забезпечення прав громадян.

30 липня 2013 року наказом Міністерства соціальної політики № 458 затверджені стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми [1]. Вони включають стандарт надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми, стандарт надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми та

стандарт надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми.

Зазначені стандарти розроблено відповідно до пункту 1 Завдань і заходів з виконання Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року [2] та підпункту 55.2 розділу V Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2013 року № 128 [3].

Так, пункт 55 Національного плану дій – «Удосконалення системи протидії торгівлі людьми» – включає три підпункти: 55.1. Затвердження відповідно до положень Закону України «Про протидію торгівлі людьми» методичних рекомендацій щодо надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми (термін виконання – липень 2013 р.); 55.2. Затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми (термін виконання – серпень 2013 р.); 55.3. Затвердження програм навчання спеціалістів щодо надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми (термін виконання – вересень 2013 р.) [3].

Відповідно до Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року, «затвердження та впровадження стандартів надання соціальних послуг особам, що постраждали

від торгівлі людьми» визначається в якості одного із заходів на виконання такого завдання програми, як «Удосконалення законодавства та управління у сфері протидії торгівлі людьми» [2].

У статті представлено огляд історії розробки прийняття стандартів, здійснено соціально-правовий аналіз стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, прогнотовані перспективи застосування цих стандартів та окреслено основні проблеми, які виникають у практиці реалізації прийнятих нормативно-правових документів, надаються рекомендації щодо вдосконалення державної політики у цій сфері.

Автори статті мали досвід законотворчої діяльності, брали участь у розробці текстів проектів стандартів, були членами робочої групи при Міністерстві соціальної політики по розробці стандартів ведення профілактичної роботи для попередження торгівлі людьми, в організації національних та міжнародних заходів – семінарів та конференцій щодо розробки стандартів та в підготовці науково-методичних публікацій у цій сфері. К.Левченко брала участь у розробці стандартів щодо діяльності з протидії торгівлі людьми Міжнародної асоціації Ла Страда та Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна».

Науковий аналіз стандартів надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми здійснюється вперше.

Стандартизація послуг у сфері протидії торгівлі людьми є важливим кроком у реалізації прав громадян на отримання належного соціального захисту, визначення мінімуму послуг, необхідних постраждалим від торгівлі людьми та представникам групи ризику, упорядкування надання послуг у сфері протидії торгівлі людьми на державному рівні, забезпечення їх доступності та якості.

Водночас, соціальні стандарти – поняття не нове для соціальної науки і практики в Україні. У 2000 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [4], який визначає правові засади формування та застосування державних соціаль-

них стандартів і нормативів, спрямованих на реалізацію закріплених Конституцією України та законами України основних соціальних гарантій.

Відповідно до зазначеного Закону, державні соціальні стандарти – «встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій» (ст. 1, Визначення основних термінів та понять). У цій статті Закону також представлено визначення поняття «державні соціальні гарантії». Це – «встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму».

Стандарти поділяються на міжнародні, державні, галузеві, регіональні, місцеві, відомчі.

Розглянемо й інші визначення, які існують в нормативно-правових документах та наукових публікаціях.

Державні соціальні стандарти – це установлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми та нормативи, на основі яких визначаються рівні основних соціальних гарантій.

Державні соціальні стандарти сформульовані та закріплені в міжнародних договорах, ратифікованих Україною у встановленому законом порядку, соціальному законодавстві України, у державних соціальних цільових програмах, у типових положеннях, типових штатних розкладах, правилах тощо, які затверджені постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів, центральних органів виконавчої влади тощо.

На думку Л.Сидельник, незалежного експерта з питань стандартизації соціальних послуг, стандарт соціальних послуг – «будь-який нормативно-правовий акт, який регулює діяльність з організації та надання послуг соціальної сфери. Такий нормативно-правовий акт відноситься до сфери соціальних стандартів» [6, с.126].

Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюються з метою визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, визначених Конституцією України; визначення пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації; визначення та обґрунтування розмірів видатків Державного бюджету, місцевих бюджетів, соціальних фондів на соціальний захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери. На основі соціальних стандартів мають визначатися розміри видів соціальних виплат і допомоги. Відповідно до Закону, «державні соціальні стандарти обов'язково враховуються при розробці програм економічного і соціального розвитку».

До галузевих соціальних стандартів відносяться, наприклад, інструкції, процедури, методичні рекомендації, посадові інструкції, форми та порядок ведення документації, нормативи навантаження фахівців тощо.

Сформулюємо основні призначення та роль стандартів.

1. Стандарти є інструментами встановлення вимог до якості соціальних послуг, які надаються за рахунок державного та місцевого бюджетів.

2. Стандарти є основою для контролю якості та інструментом для визначення відповідності послуги існуючим вимогам.

3. Стандарти є чіткою вказівкою для соціальних служб щодо дій по досягненню очікуваного результату.

4. Стандарти встановлюють межі в роботі соціальних служб, показуючи, що потрібно, а що непотрібно робити.

5. Стандарти розповсюджуються на роботу організацій усіх форм власності (державних, комунальних, приватних, громадських).

6. Прийняття стандартів сприятиме розвитку соціального замовлення та ринка соціальних послуг.

Якщо говорити про діяльність у сфері протидії торгівлі людьми в Україні, то тема необхідності розробки та впровадження

державних соціальних стандартів у сфері профілактики торгівлі людьми та надання допомоги постраждалим почала обговорюватись у 2007–2008 роках.

У лютому 2009 року за ініціативою Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда–Україна» при Міністерстві України у справах сім'ї, молоді та спорту була створена робоча група з розробки стандартів соціальної роботи у сфері протидії торгівлі людьми, до складу якої ввійшли незалежні експерти з розробки стандартів соціальних послуг, експерти органів державної влади, представники Міжнародної організації з міграції, офісу Координатора проектів ОБСЄ в Україні, наукових установ, навчальних закладів, громадських організацій. У жовтні склад групи було затверджено наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (від 15.10.2009 р. № 3609).

Робочою групою було визначено основні типи стандартів, їх ієрархію в соціальній сфері; здійснено аналіз української законодавчої бази щодо соціальних стандартів; сформовано типову структуру стандартів соціальних послуг; визначено послуги, для яких необхідно розробляти стандарти, та їх місце у структурі системи соціального захисту та соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; розроблено проекти інструкції щодо порядку здійснення соціальної роботи у сфері протидії торгівлі людьми та типового положення про роботу «гарячої лінії», які планувалося затвердити наказами Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Проекти документів пройшли обговорення та були схвалені на Вченій раді Державного інституту розвитку сім'ї та молоді у грудні 2009 року [5].

Велике значення для роботи над стандартами мало вивчення кращого закордонного досвіду стандартизації послуг, дослідження міжнародної та національної практики формування і застосування стандартів соціальних послуг. 7-8 жовтня 2010 у Києві було проведено міжнародний семінар «Стандарти соціальних послуг у сфері протидії торгівлі людьми в Україні, Молдові та Білорусі: досвід створення та впрова-

дження», участь у якому окрім зазначених у назві країн, взяли експерти з Нідерландів, Чехії, Великої Британії [6].

Робота з розробки стандартів надання послуг постраждалим від торгівлі людьми велася також у межах розбудови Національного механізму перенаправлення для постраждалих від торгівлі людьми (НМП) у Донецькій та Чернівецькій областях. У рамках цієї діяльності в Чернівецькій області, зокрема, було розроблено Положення про діяльність Регіональної міжвідомчої комісії з питань надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми; навчальний план та програму навчального курсу «Національний механізм перенаправлення постраждалих від торгівлі людьми в Україні». У Донецькій області затверджені для апробації «Методичні рекомендації щодо координації діяльності та взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших органів, установ та організацій при наданні допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми» [5, с. 85-94]. Ці документи були прототипами стандартів і також використовувалися при їх розробці.

Перелік соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми, визначено законами України «Про протидію торгівлі людьми» [7], який прийнято в 2011 р., «Про соціальні послуги» та іншими нормативно-правовими актами. Серед них варто зазначити Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2012 р. № 783 [8], «Порядок встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми», затверджений постановою Кабінету Міністрів № 417 від 23 травня 2012 р. [9], наказ Міністерства соціальної політики України від 14.09.2012 р. № 578 «Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми» [10] та інші документи.

Перелік прав особи, яка постраждала від торгівлі людьми, надається у ст. 16 Закону «Про протидію торгівлі людьми». Така особа має право на забезпечення особистої безпеки, поваги та безоплатне одержання: 1) інформації щодо своїх прав та можливостей, викладеної мовою, якою володіє така особа; 2) медичної, психологічної, соціальної, правової та іншої необхідної допомоги; 3) тимчасового розміщення, за бажанням постраждалої особи та у разі відсутності житла, у закладах допомоги для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, на строк до трьох місяців, який може бути продовжено; 4) відшкодування моральної та матеріальної шкоди у порядку, встановленому Цивільним кодексом України; 5) одноразової матеріальної допомоги у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; 6) допомоги у працевлаштуванні, реалізації права на освіту та професійну підготовку.

Іноземець та особа без громадянства, постраждалі від торгівлі людьми мають додатково право на: 1) безоплатне отримання послуг перекладача; 2) тимчасове перебування в Україні строком до трьох місяців, який може бути продовжено; 3) постійне проживання на території України в порядку, встановленому законодавством. Важливо, що надання допомоги особі, яка постраждала від торгівлі людьми, не залежить від звернення такої особи до правоохоронних органів та її участі у кримінальному процесі, а також наявності у такої особи документа, що посвідчує особу.

Порядок та основні засоби здійснення державного моніторингу застосування державних соціальних стандартів і нормативів забезпечуються статтею 24 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». Такими засобами є: щомісячна оцінка вартісної величини основних державних соціальних стандартів; ведення державного статистичного обліку щодо дотримання державних соціальних стандартів і нормативів; поточне коригування вартісних величин державних соціальних нормативів та нормативів витрат (фінансування) залежно від зміни цін та інших умов їх формування [4]. За резуль-

татами моніторингу здійснюється перегляд розмірів державних соціальних гарантій у порядку, що визначається законами. Порядок проведення моніторингу застосування державних соціальних стандартів і нормативів та його фінансового забезпечення визначається Кабінетом Міністрів України. Відомості про розміри державних соціальних стандартів і нормативів, а також щодо результатів моніторингу їх застосування підлягають публікації в офіційних виданнях.

Здійснено соціально-правовий аналіз текстів зазначених стандартів.

Соціальні стандарти надання послуг постраждалим від торгівлі людьми включають у себе зміст послуг у сфері профілактики, зміст послуг у сфері реабілітації, механізм взаємодії служб у наданні допомоги, необхідність підвищення кваліфікації фахівців, необхідні документи, індикатори (показники) тощо.

Стандарт надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми забезпечує надання однаково доступних, кваліфікованих і якісних послуг їх надавачами (підприємствами, установами, організаціями та закладами незалежно від форми власності, фізичними особами- підприємцями, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичними особами, які надають соціальні послуги) (далі – надавачі послуг) та є комплексом соціальних норм і нормативів, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій щодо забезпечення обізнаності населення з питань торгівлі людьми з метою уникнення потрапляння осіб у такі ситуації.

У стандарті визначаються суб'єкти надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми, якими є місцеві органи виконавчої влади; закордонні дипломатичні установи; заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми. У здійсненні заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни.

Цільова група – громадяни України, іноземці та особи без громадянства

Соціальні послуги з профілактики торгівлі людьми передбачають доведення до населення достатньої, аргументованої, прийнятної, з урахуванням культурного рівня та етичних стандартів інформації, яка повинна сприяти виробленню у широких верств населення негативного ставлення до явища торгівлі людьми та пов'язаних із нею кримінальних правопорушень.

У стандарті визначаються зміст соціальних послуг, основні форми профілактичної роботи, вимоги до матеріалів. Зазначається що послуги можуть бути разовими чи багаторазовими, різної тривалості у часі. Так, за змістом соціальні послуги із профілактики торгівлі людьми включають: інформування населення про явище „торгівлі людьми”, про законодавчу базу у сфері протидії торгівлі людьми, можливостей для реабілітації та реінтеграції осіб, постраждалих від торгівлі людьми; про правила безпечної поведінки з метою запобігання потрапляння в ситуації торгівлі людьми та про алгоритм дій особи у випадку потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; формування стратегічної поведінки та життєвих вмій для можливості їх застосування в ситуаціях торгівлі людьми; навчання розпізнавання ситуацій торгівлі людьми, ризиків потрапляння в них та відповідному реагуванню на них; здійснення впливу на формування правової культури громадян; інформування про діяльність органів державної влади, громадських та міжнародних організацій у сфері протидії торгівлі людьми, їхніх зобов'язань і можливостей; формування готовності населення звертатися за необхідними послугами у сфері протидії торгівлі людьми до органів державної влади, громадських та міжнародних організацій; виявлення осіб, постраждалих чи ймовірно постраждалих від торгівлі людьми; формування толерантного відношення до постраждалих від торгівлі людьми.

У якості принципів надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми названі: доступність отримувачів послуг до надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми; незалежність отримувача

послуг; конфіденційність інформації про осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Кожен принцип деталізований у тексті стандартів.

У стандарті зазначається, що профілактична робота передбачає дослідження проблем адміністративно-територіальної одиниці за ключовими напрямками – загальної ситуації в адміністративно-територіальній одиниці, статистичних даних, оцінка обізнаності населення із проблемою тощо. Надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми не потребує складання індивідуального плану, оскільки спрямовано насамперед на інформування широких верств населення з питань протидії торгівлі людьми [11, с. 7].

Надавач послуг провадить свою діяльність з метою недопущення будь-якої форми насильства чи експлуатації щодо отримувачів послуг, включаючи фізичне, фінансове, психологічне, сексуальне насильство, зневагу, дискримінацію чи приниження або нелюдське ставлення.

У стандартах формулюються загальні вимоги до кваліфікації працівників надавача послуг і вимагається постійне підвищення кваліфікації працівників надавачів послуг (не менше одного разу на три роки).

Надавач послуг повинен мати відповідні приміщення для здійснення заходів з надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми. Надавач послуг повинен забезпечити працівників робочим місцем, обладнанням, інвентарем, витратними матеріалами, необхідними для виконання їх обов'язків, транспортні засоби тощо.

Варто зауважити, що кожен стандарт окремо містить розділ, присвячений формулюванню механізму моніторингу й контролю дотримання стандарту (зовнішнього та внутрішнього). Стандарт передбачає зовнішню та внутрішню оцінку, у тому числі завдяки опитуванню отримувачів послуг. Показники якості надання соціальних послуг із профілактики торгівлі людьми наведено у додатку до цього Стандарту.

Надавачі послуг організують свою діяльність за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організа-

цій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством.

Стандарт надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми упроваджується з метою встановлення вимог до змісту, обсягу, якості, умов та порядку надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми, для суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. Він є комплексом соціальних норм і нормативів, на базі яких визначаються рівні основних соціальних гарантій з реабілітації осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

Стандарт надання послуги включає: визначення необхідного обсягу послуги; розробку та виконання індивідуального плану отримання послуги; проміжне оцінювання та аналіз результату наданої послуги, визначення форм і методів роботи відповідно до основних та індивідуальних потреб отримувача послуги; корегування індивідуального плану отримання послуги у процесі надання послуги з урахуванням результатів проміжного оцінювання, періодичність якого визначається відповідно до індивідуальних особливостей отримувача послуг.

Зміст надання послуг відповідно до стандарту: 1) розвиток, формування та підтримка соціальних навичок; 2) допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення, складання плану виходу із складної життєвої ситуації; 3) залучення отримувача послуг до вирішення власної складної життєвої ситуації; надання інформації з питань соціального захисту населення; представництво інтересів; 4) допомога в отриманні безоплатної правової допомоги; 5) допомога в оформленні документів; допомога в отриманні реєстрації місця проживання/перебування; 6) сприяння в отриманні житла, працевлаштуванні тощо; 7) корекція психологічного стану та поведінки в повсякденному житті; надання психологічної підтримки; 8) допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків; 9) забезпечен-

ня участі перекладача, послуг із вивчення державної мови; сприяння у встановленні зв'язків із національно-культурними організаціями співвітчизників отримувача послуг [11, с. 20].

Надавачі послуг застосовують індивідуальний підхід та ставляться з повагою до раси, національності, культури, релігії, віку, статі. Надавачі послуг повинні проявляти до отримувача послуг ввічливість, увагу, витримку, передбачливість, терпіння та враховувати їх фізичний і психічний стан. Отримувачі послуг мають бути поінформовані щодо захисту їх прав.

Стандарт формулює вимоги до кваліфікації працівників надавача послуг, які передбачають: наявність базових знань, умінь та навичок щодо консультування та надання інформації; здійснення соціальної роботи з особами, які опинилися у складних життєвих обставинах; здійснення діяльності з соціального захисту дітей; надання психологічних послуг; надання соціально-педагогічних послуг; наявність знань чинного законодавства та міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якісні показники, які сформульовані в текстах усіх стандартів, наступні: адресність та індивідуальний підхід, результативність, своєчасність, доступність та відкритість, повага до гідності отримувача соціальної послуги, професійність.

Стандарт надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми, є комплексом соціальних норм і нормативів, на базі яких визначаються рівні основних гарантій соціального захисту дітей, які постраждали від торгівлі людьми, з метою забезпечення їх інтересів.

Стандарт визначає підстави надання послуг, якими є особисте звернення отримувача послуг та/або особистого звернення батьків (осіб, що їх замінюють) або законного представника отримувача послуг. Надання соціальних послуг здійснюється на основі добровільності (інформованої згоди) та конфіденційності, з урахуванням культурологічних, етнічних, релігійних особливостей

отримувачів послуг та особливостей їх сприйняття.

За змістом послуга включає: 1) розвиток, формування та підтримка соціальних навичок; 2) допомога в аналізі життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх вирішення, складання плану виходу із складної життєвої ситуації; 3) залучення отримувача послуг до вирішення власної складної життєвої ситуації; надання інформації з питань соціального захисту населення; представництво інтересів; 4) допомога в отриманні безоплатної правової допомоги;

5) допомога в оформленні документів; допомога в отриманні реєстрації місця проживання (перебування); 6) сприяння в отриманні житла, працевлаштуванні тощо; 7) корекція психологічного стану та поведінки в повсякденному житті; надання психологічної підтримки; 8) допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків; 9) надання послуг перекладача, вивчення державної мови; сприяння у встановленні зв'язків із національно-культурними організаціями співвітчизників [11, с. 28].

Надання послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми, планується та організовується за місцем проживання або перебування отримувачів послуг або в закладах надання допомоги дітям, які постраждали від торгівлі людьми (притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей).

Отже, встановлення стандартів є ефективним методом реалізації державних гарантій прав громадян за умови відповідності цих стандартів сучасним умовам.

Підводячи підсумки, зробимо узагальнення щодо новаційних положень соціальних стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми та певних прогалин, виявлених у ході здійсненого наукового аналізу тексту нормативно-правового документу.

1. Стандарти стосуються надавачів послуг незалежно від форми власності.
2. Серед суб'єктів надання послуг у відповідності до стандартів визначені громадські організації.

3. Стандарти є мінімальними, і це означає, що мають виконуватися в повному обсязі без виключень.

4. Стандарти розповсюджуються на будь-яких отримувачів послуг – громадян України, іноземців, осіб без громадянства.

5. Стандарти формулюють зміст, форми, методи, принципи роботи.

6. Стандарти мають положення щодо захисту та безпеки осіб, які отримують послуги.

7. Необхідність проведення досліджень та врахування особливостей цільових груп або конкретних отримувачів послуг.

8. Необхідність захисту персональних даних отримувача послуг, відповідно до вимог Закону України „Про захист персональних даних”, та конфіденційної інформації щодо отримувачів послуг або їх законних представників.

9. У стандартах формулюються та деталізуються загальні вимоги до кваліфікації працівників надавача послуг.

10. Стандарт передбачає постійне підвищення кваліфікації працівників надавачів послуг (не менше одного разу на три роки).

11. Матеріально-технічне забезпечення надавача послуг.

12. Постійне здійснення оцінки ефективності наданих послуг та моніторинг застосування стандартів (зовнішньої та внутрішньої).

13. Кожен із стандартів включає до себе кількісні та якісні показники надання послуг.

Водночас, аналіз соціальних стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, показує, що вони не позбавлені певних недоліків. Так, з нашої точки зору, у них не вистачає:

1. Послуг у сфері захисту потерпілих, які є свідками у кримінальних справах;

2. Нормативів фінансового забезпечення надання послуг;

3. Прийняті стандарти не пропонують інструментів для оцінки ефективності діяльності соціальних служб та працівників;

4. Програм роботи з потерпілими;

5. Переліку документації та форм звітності

6. Визначення рівня та напряму освіти фахівців, які залучені до надання послуг.

Більш детальний аналіз процесу стандартизації соціальних послуг буде зроблений після напрацювання певного досвіду та апробації стандартів у роботі соціальних служб та уповноважених органів влади.

Основні рекомендації, які можуть бути сформульовані на основі здійсненого аналізу, – необхідність проведення комплексних навчань працівників відповідальних служб практиці застосування стандартів, а також здійснення постійного моніторингу використання стандартів для вдосконалення системи надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми та здійснення профілактичної роботи.

Разом із цим, проведений аналіз показує, що вже на початковому етапі потрібно є розробка та внесення змін до текстів соціальних стандартів, які б уточнювали певні положення та конкретизували їх.

Література

1. Про затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми. Наказ Міністерства соціальної політики України № 458 від 30 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1327-13/print1378904528418679>

2. Державна цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми на період до 2015 року. – Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 р. № 350. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-%D0%BF>

3. Національний план дій на 2013 р. щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки „Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. – Указ Президента України від 12.03. 2013 р. № 128. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15521.html>

4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – С. 409. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2017-14/print1362511932373909>

5. Стандарти соціальних послуг у сфері

АНОТАЦІЯ

У статті представлено огляд історії розробки та прийняття стандартів і здійснено соціально-правовий аналіз стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, прогнозовані перспективи застосування цих стандартів та окреслено основні проблеми, які виникають у практиці реалізації прийнятих нормативно-правових документів, надаються рекомендації щодо вдосконалення державної політики у цій сфері.

SUMMARY

The article presents the social and legal analysis of the standards for the provision of social services to victims of human trafficking, possible perspectives of the application of these standards, the main needs and gaps in the area of the implementation of legal provisions into practice as well as recommendation for improving the state policy in this area.

протидії торгівлі людьми: збірка проектів документів / Міжнар. жіночий правозахисний центр «Ла Страда –Україна»; упоряд. В.Ю.Кизим, О.А.Козачук. – К.: [Агентство «Україна»], 2011. – 96 с.

6. Див.: Стандарти социальных услуг в сфере противодействия торговле людьми в Украине, Молдове и Беларуси: сб.материалов междунар.семинара / Междунар.жен.правозащит.центр «Ла Страда – Украина»; сост.: В.Ю.Кизим, Е.А.Козачук. – К.: [Агентство «Украина»], 2010. – 192 с.

7. Закон України «Про протицію торгівлі людьми» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 417 “Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми”

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-%D0%BF>

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2012 № 783 “Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів, які здійснюють заходи у сфері протиції торгівлі людьми” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/783-2012-%D0%BF>

10. Наказ Міністерства соціальної політики України від 14.09.2012 р. № 578 „Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1679-12>

11. Стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми. Збірка документів. – Харків. – «Права людини». – 2013. – 32 с.